

tjóndablaðið

sosialurin

Postsmoga 76,
3800 Argir,
telefon 11820

Útgevari: p/f sosialurin

Fyrirsetisgjafi og blaðstjóri: Tórfinn Smith (ábyrgd)

Blaðfólk: Hagni Djurhuus, Dagny Joensen, Jóhann Mortensen og Jan Müller

Lýsingar: Árni Joensen

Uppseting: p/f sosialurin. Prent: p/f pressan 1981

Raskir móti teimum smáu

oddagrein

TAÐ verður ikki hugt at møguleikum og umstøðum til úrtøku og náttúrligar vinnuvegir, tá tey stóru londini krevja sítt, og tá tær stóru magnmiklu tjóðirnar vilja leggja bond á onnur samfeløg, sum eru veikari búskaparliga, enn tey stóru, bert fyrri at nøkur fá skulu fáa frægt og fyrimun av einhvørjum, sum teimum er til fyrimuns ella bartút til stuttleika.

VIT síggja hvussu leikur fer fram, tá tað skal skerast burturav møguleikum hjá okkum til at kunna veiða í egna sjógv, t.d. laks.

EITT annað dømi í dag er amerikanska höttanin móti Noregi, nú amerikumen hava hevnt seg inn á norskar fiskavørur, tá at Noreg ikki heilt vit støða stórhvalaveiðini frá 1986.

SONEVNDIR umhvørvisfelagsskapir hava sett í verk boykott móti norskt framleiddum fiskavørum, við tí úrsliti, at innflutningurin av fiskavørum til Amerika er minkaður í stórum.

HJÁ okkum, sum ikki hava teir stóru nátúrgivnu møguleikarnar at oysa av, kann tað gerast ein í so herskin biti at svølgja, um vit í hvørji syftu verða noyddir at lúta,

tá ein ella onnur móttakend røsla tekur seg upp, og ger seg til talsmann fyrri einhvørjum verjultitaki á havinum, sum ofta er ein roynd at verja nøkur rættindi fyrri teimum ríku.

HESAR røslur hava í hvussu er ikki á nakran hátt lagt seg eftir at kanna víðurskiftini hjá smáum samfeløgum, sum okkara, har tað kann gerast ein búskaparligur smeitur, um vit skulu missa týðandi tættir av veiðumøguleikum, sum vit náttúrliga áttu at havt.

HIGARTIL hava vit mist rættin til stórhvalaveiðu — og ikki sær mætari út enn at tað sama skal henda við laksi okkara.

OG TÁ er tað heilt víst, at føroyska veiðan ikki á nakran hátt er til bága fyrri hesar nevndu stovnar. Men eitt er víst, burturkastið av týðandi evnum frá hesum somu stóru londunum er nógv tann størsti vandin fyrri livinum á havinum, eisini laksinum og hvalastovninum.

MEN hesi víðurskifti tykjast í minni mun at ørkymia hesar umhvørvisfelagsskapir, sum tykjast at vera bulmikir móti teimum smárru tjóðunum, sum illa tola at missa av tí syndrinum tær hava.

Metursystemið — mál og vekt

Hvi brúka pund, tá «kg» kom í roknbókur og skúla fyrri 80 árum síðani, spyr lesari

Metursystemið fyrri mat og vekt, ið varð víðitikið av tí franska tjóðartinginum í 1790, varð fingið igjøgnum alt Frankarikið í 1837.

Meturin bleiv fastsettur til 1/10000000 part av avstandinum frá Norðpólnum til Ekvator eftir havvirkilunum.

Í 1875 bleiv tann Internationala Meturkonventionin hildin. Har var Danmark og onnur lond við. Tá varð stovnað «International Bureau for the Measurement of Mass and Force». Í Danmark bleiv metursystemið víðitikið við lóg í 1907.

Chr. Hansens roknbók frá 1917, ið eg eigi, er fjórða útgáva eftir meturmálinum, so tann nýggja mat- og vektsskipanin er

komin í brúk í Føroyum um somu tíð sum í Danmark.

Tað er eitt stórt afturstig her í Føroyum í dag at vera gingin yvir til at geva upp í pundum. At stórir hekkutrolari sum «Roc Amadour» fiskar so og so nógv pund ljóðar andskræmilt. Í staðin fyrri at siga tons!

Geva kontórini upp í pundum, ella er tað útvarpið sum umroknar til pund? Eg má spyrja, er tað loyviligt at brúka pund í talu og skrift, og enná í einum útvarpi? Tað má sigast at vera aftarlaga nú í 1983.

Tað er mest sum at halda okkara skúlaskap, ið hevur brúkt «kg» í 80 ár, fyrri spott.

Eg havi siglt nógv, men

havi ongantið verið vanur at siga í pundum. Í slupptíðini var tað skipund. Eitt skp.=160 kg. Ella varð eisini sagt, hvussu nógvur túsend fiskar tú hevði inni. So komu trolararnir til ísfisk. Tá bleiv sagt kit ella kassar. Til saltfisk var tað tons ið bleiv sagt. Í Íslandi var man nøkur ár við trolara til ísfisk. Har varð givið upp í tonsum. Tú hoyrði ikki um pund í hvørki útvarpi ella bløðum.

Her heima stóð í einum blað: ein bátur hevur fiskað 40 tons, og aftan fyrri stóð, at tað var 80.000 pund, men tað var eisini 40.000 kg, tonkti eg. Eg má siga tað, at eg dugi ikki við hasum pundunum. Hvat sigur skúlaungdómurin? T.J.

Óli B. grætur krukodillutár um rustikust

Í Dagblaðnum 17.8.1983 stendur við feitari yvirskrift: «So heilsar Tjóðveldið einum stríðsmanni». Og so byrjar Óli Breckmann at gráta yvir, at Óli Andnegl glósar eitt sindur reiðaran og skiparan og stýrimannin og kokkin og maskinmannin og kanska dekkaran (alt sami maður), tí hesin maður slapp at gráta síni krukodillutár í Dagblaðnum, har hann fortaldi um hvussu raskur hann hevði

verið, tí hann hevði upptikið sjei arbeiðspláss umborð á Elsu F. Og allikvæl kundi hann ikki fáa henda stásiliga rustikust at bera seg. Eg má siga, tað er illa koyrt.

Men Óli Breckmann: — Hvat er vígtigari, at ein maður missir eitt av sinum sjei stórvum enn tað, sum tú í blaði tinum undir Per í Laysari luft speikur Tórfinn Smith fyrri, at hann vil sum ein framskygdur borgari gera vart

við, at tað ikki kann ganga, at okkara ungdomur skal fella út í drukk umborð á kapitalistaskipum. Nei, Óli Breckmann, tú og tíni — stór og små kapitalistar — kunnu gráta tykkara krukodillutár í eini rustaðari balju og síðani koma betong í og síðani kunnu tit gera eina standmynd av tykkum við teksti: «Teir sum krevja av samfelagnum, sum einki skulu gjalda».

Ein sum fylgir við

Summarfrítíðin og drykkiskapur

Hesa seinastu tíðina hava fleiri greinir verið at sæð í bløðunum um drekkarið hjá tí unga ættarliðnum í Føroyum. Og er hetta eitt iskoyti til hetta.

Ólavsekaftan kom eg at standa á kajuni og biða imillum øll, ið vóru komin at halda ólavseku, kensla. Tann fjøld, ið komin er at huggeja eftir kappdrøinum. Eg fegnast og mintist á gamlar dagar á Ólavseku.

Men — sum eg standi har, sum vanligt á ólavseku, og huggi eftir fólki, bleiv stoltleikin av ólavsekuni til eitt stutt vónbrót.

At menn fáa sær og bjóða «ein lítlan» á ólavseku hevur altíð verið, ein er í góðum lag, biður við tey ein hittir. Hesin dæmur var burtur, tá ein sá ungdomin ganga har so fullan, bert triggarar tímar áttaná at ólavsekan var byrja, tey hugdu ikki eftir kappdrøinum. Og tað, sum var mest dapurt var, at tú sá fleiri børn imillum, við stórra og smærri floskum — gentir sum drongir. Tá er tað eins og vónin er í vanda. Hvat gera foreldrin? Hvi lata myndugleikarnir sum onki?

Eg mætti her einum eilríðmanni av bygd, hann hevði ikki verið á ólavseku í mong ár. Vit kunnu ætla at hann ógvadist, helt seg vera komnan skeiðt í byin. Tað hann var vanur við — at fara aftur um eitt húshorn — hoyrði ikki heima í 1983. Vit kunnu bara vera samd um, at tíðirnar broytast, men tá vit broytta nakad, var tað fyrri at fáa tað betri, men

henda sjónin her — ið øllum hesum fría — kundi ikki verða til bata fyrri Føroyafólki.

Hetta var ólavseku-myndin bara ein tíma, sjálvandi hevur nógv annað hugnaligt verið at sæð restina av ólavsekuni.

«Norrøna». Okkara stoltleiki. Okkara flaggskip. Ein kemur umborð, fegnast og tað er veruliga so, at vit eru stoltir yvir hetta skip. Hugnaligt umborð. Manningin er blíð. Ein fólur seg væl.

Men — skulu vit nema við spurningin um drekkari her umborð. Já, so verður alt gjørt fyrri, at tú skal fáa spiritus nær og hvar tú er. Har er barrin. Vit vita øll hvat hon er til. Í hugnaligum høli kann tú her nýta ein sjuss. Men, hvar tú so enn vendir tær víðari á hesum skipi, so er tað spiritus, sum er tað fremsta. Tú fært í restauratiónina, tað fyrsta tú fært í hondina er eitt vinkort. Ok — soleiðis er tað, tá tað er fínt. Seinni fært tú á náttklubban. Í kafeteriuni kanst tú síggja «smá børn» keypa sær øl sum tey víldu. Til seinast er supermarknaður, har tú kanst keypa sum tær lystir. Állar staðir hvar tú gongur runt, situr fólk á gólvinum við einari flosku.

At peningur skal til fyrri at Norrøna skal bera seg vita við øll, men at tað skal vera í mun til, hvussu nógv føroyingurin drekkur, kann ikki vera rætt. Ei heldur kann eg hugsa mær, at øll tey, ið settu pening í hetta skip, hevdu væntað at soleiðis

bleiv.

Onnur ting at hugna tær við umborð finnur tú ikki so opinlyst. Spællplássid hjá børnunum er næstan tað sama sum onki, um tú skuldi hugt við pedagogiskum eygum. Ein salón har tú kanst hugna tær uttan spiritus fanst ongin. Er tú í tí stóðu, at tær torvar hjálp á kamarinum, so kanst tú ikki geva boð frá tær, — Um óhappið skuldi hent, var ongin sum segði frá, hvar bjargingarbeiði og bátur tín var ella hvussu tú skuldi gera.

Tað verður lýst nógv við biligum ferðum, og tú kanst halda føðingardagin umborð og so framvegis. Men teimum sum vilja hugna sær uttan spiritus, er ongin serligur áhugi fyrri har umborð.

Tað er við ringum huga hetta verður sett á prent — men eg geri tað sum eina áheitan til eigararnar á hesum skipi, við ynskium um, at bota um stóðuna umborð. Latuð ikki okkara flaggskip fara í søguna sum «tann flötandi barrin». Vit kunnu fáa nógv gleði av hesum skipi bæði privat og samfelagnum at gagni. Bæði til gamans og nytta.

Ólavsekan og Norrøna hava vist, at um vit «Føroyafólki» ikki taka okkum sjálfan um reiggj, kunnu vit ganga okkara undirgang imóti, kanska ein verri tíð, enn tá handilsmaðurin tók jørðina fyrri øl, ella tá vit finga eina spirituslóg, ið er eitt eindemi.

føroyingur